





# GUATEMALSKÁ MOZAIKA

NAPSAL A VYFOTOGRAFOVAL

TOMÁŠ GRIM

**T**o, že návštěva Guatemaly bude stát za to, se jasně ukázalo už na hranicích. Na mexické straně v chiapaském Ciudad Cuahtémoc celník sám věděl o rozdělení bývalého Československa, zato jeho guatemalský kolega v La Mesilla jen lišácky pokýval hlavou nad našimi pasporty a vědoucne prohlásil: „República Checa. Hmm... Africa.“ To nás poněkud zarazilo – přestože jsme se hygieně nevěnovali s bůhvíjakou příkladností, pořád jsme byli odstínem zdaleka nejsvětější osoby překračující hranici.

## MOKRÁ CESTA

Na hustě zarostlé prudké svahy okolních kopců vydatně prší, a tak rychle nastupujeme do prvního autobusu. Umístit batohy na jeho střechu by v takovém lijáku nebylo zrovna to nejlepší řešení, proto si je bereme s sebou dovnitř – a neoblomný průvodčí si bere dalších patnáct quetzalů za každý batoh, tedy za každé místo, které jsme v poloprázdném autobusu zabrali. Pomalu se šepí, ale i tak je pohled na okolní kopce pokryté hustým lesem fantastický. Zeleňou peřinu jen občas přeruší linka vodopádu. Po dvou hodinách jsme vystoupali do výšky 1900 m n. m. a jsme v městečku Huehuetenango. To leží na jižním okraji hor Sierra de los Cuchumatanes. Směrem na jihozápad odsud

se pak v pohoří Sierra Madre tyčí Volcán Tajumulco, který je se svými 4210 m n. m. nejvyšší horou Guatemaly i celé Střední Ameriky (kromě Mexika).

Specialitou středoamerických silnic jsou *topes* – hliněné, asphaltové, železné, kamenné či dokonce dřevěné retardéry krotící nadměrnou rychlost místních horkokrevných řidičů. Jsou umístěny převážně ve městech, ale cesta z Huehuetenanga do Quetzaltenanga – kam míříme – místy připomíná celé nekončící série *topes*, které řidič lehkomyšlně přehlídí, a snižuje tak pravděpodobnost dosažení vyššího věku svých cestujících.

## VZHŮRU NA SOPKU

Ráno po probuzení v Quetzaltenangu jdeme na ulici do chladného, ale už prosluněného dne a hned za rohem vidíme cíl naší návštěvy – sopku Sta. Maria. Lákavě vykukuje z mraků, které střídavě zahalují její 3772 m vysoký vrchol, nebo její střední část vystupující nad okolní kopce. Po doplnění proviantu jdeme na autobusové nádraží Terminal Minerva sousedící s rušným až neprostupným trhem, ze kterého vycházejí nejružnější barvy, vůně, zápachy a zvuky. Erozi poznamenanou cestou nás veze poloprázdný autobus do vesničky Llanos del Pinal, která se rozkládá na úpatí sopky. Množství prachu, jež proniká dovnitř vozu, je na pováženou, tak-



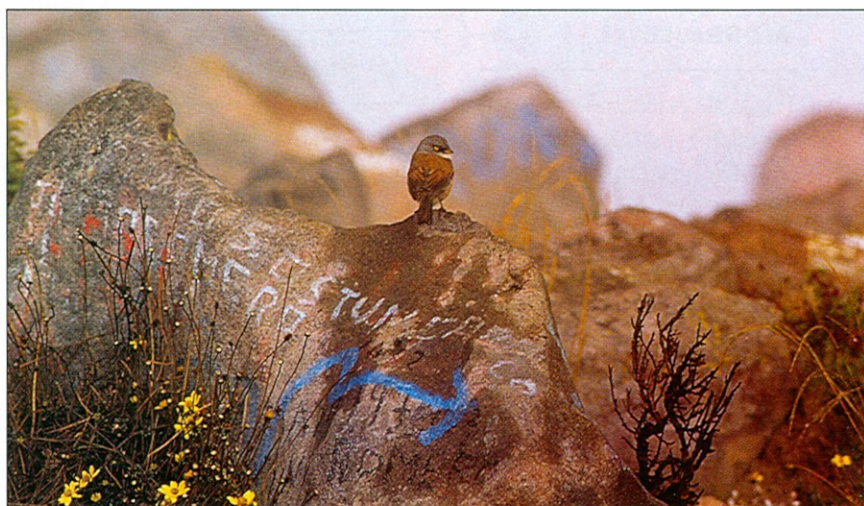
že na konci cesty vystupujeme z autobusu doslova bez dechu. Políčka na okolních svazích jsou učebnicovou ukázkou eroze, některé domky jsou ještě hlíněné, ale jedno z políček je zavlažováno zcela moderními hadicemi s rozstřikovačem.

Na stezce vedoucí k vrcholu potkáváme pár pasáček a domorodce s velkými svazky dřeva, které obratně nesou na hlavě. Vyrazili jsme hodně pozdě, výrazně se ochlazuje, kyslíku ubývá a sil taky. Stezka je čím dál tím bahnitější a mazlavější, za šera potkáváme několik posledních poutníků, kteří se vracejí z vrcholu. Smějí se – asi tomu, že na vrchol chceme dojít ještě dnes.

Už je tma, mlhavo, svah je místy nepříjemně prudký a cesta se zdá bez konce. Po namáhavém pochodu ve tmě jsme se doplazili na vrcholek, který je na rozdíl od zalesněného zbytku hory pokryt tundrovitým porostem trav. Na chvíli se mraky prothaly a dole pod námi září do noci Xela (čteno „šejla“), což je kupodivu jiné jméno pro Quetzaltenango. Snažíme se zahlédnout i malý boční kráter Santiagu, který je činný,

ale kvůli mrakům jen párkrát ve tmě zahlédneme zářící „uhlík“. Rychle stavíme stan, vaříme párky a zajídáme je odporně nasládlou vekou, jejíž nepříjemná chuť nás pronásledovala celou cestu po Guatemale.

Ráno je neobyčejná zima, v poryvech větru se vždy jen na pár vteřin otvírají pohádkové pohledy dolů do údolí nebo na sousední sopky. A těch je v Guatemale požehnaně. Na kamenitém vrcholu Sta. Marii je celkem pusto, jen na jednom z nejvyšších kamenů posedává malý ptáček – strnad žlutooký (*Junco phaeonotus*). Naše rozjímání přerušil příchod skupinky několika indiánů včetně malých dětí – vrchol Sta. Marii je poutním místem. Přichozí začínají na samém vrcholku za neustálého obcházení v kruhu odříkávat posvátné texty. To působí ze začátku jako zajímavá kulturní bizarnost, ale po dvou hodinách je nám jasné, že co je moc, to je moc. Prcháme po slizké cestě, jak jen to její kluzkost dovoluje, a kocháme se nádhernými scenériemi horského mlžného lesa. V dolní části jsou zpestřeny desítky krásně kovově zelenomodrých kolib-



**GUATEMALA PATŘÍ MEZI PŘÍRODOVĚDNĚ NEJZAJÍMAVĚJŠÍ OBLASTI NA SVĚTĚ. TAKÉ ORNITOLOG SI ZDE PŘIJDE NA SVÉ. VE VRCHOLOVÝCH ČÁSTECH SOPKY SANTA MARIA JSME SE SETKALI S NĚKOLIKA DESÍTKAMI STRNADŮ ŽLUTOOKÝCH (*JUNCO PHAEONOTUS*).**

říků druhu *Colibri thalassinus*. Velice nás potěšilo i pozorování lesňáčka růžového, který se endemicky vyskytuje pouze v Guatemale a sousedním mexickém státě Chiapas, k němuž Quetzaltenango až do roku 1840 patřilo.

**OBLUDÁRIUM  
V QUETZALTENANGU**

Skoro stotisícové Quetzaltenango je známé nejen díky místním indiánským kulturám, ale v poslední době hlavně





**QUETZALTENANGO JE PO GUATEMALA CITY DRUHÝM NEJVĚTŠÍM GUATEMALSKÝM MĚSTEM. VE VÝŠCE 2335 m n. m. ZDE ŽIJE 90 000 OBYVATEL. Z RUŠNÉHO AUTOBUSOVÉHO NÁDRAŽÍ TERMINAL MINERVA SE MŮŽETE VYDAT I DO LLANOS DEL PINAL, VÝCHOZÍ VESNICE PRO CESTU NA SOPKU SANTA MARIA.**

svými jazykovými kurzy. Není divu – krásné koloniální město má svoji typickou atmosféru a navíc poloha ve výšce 2335 m n. m. je zárukou mírně chladného prostředí s čistým vzduchem. Velmi příjemné je prostě jen tak posedět na náměstí Parque Centroamérica a kochat se pohledem na neoklasicistní budovy, které dávají tušit, že Quetzaltenango bylo už v devatenáctém století bohatým centrem Guatemalské vysočiny.

Zlatým hřebem dne je pro nás ale návštěva místního Museo de Historia Natural. Už jen taxa za vstup pro domácí

(jeden quetzal) versus pro *gringos* (šest quetzalů) leccos napovídá. Jako zanícení přírodovědci jsme archeologickou expozici spíše proběhli a vrhli se rovnou na zoologické exponáty. Něco takového jsme opravdu ještě neviděli. Kolibříci sající z kýčovitých umělohmotných květů, mládě želvy v lahvičce od marmelády s nápisem „Gourmet“ (gurmán), dvouhlavé tele, koza se čtyřmi rohy, vycpaná kolie s molitanovým jazykem, leguán přetřený zeleným latexem, gorilí lebka s královskou korunou, savec nejistého původu s velkýma

zářivě modrýma očima (s dlouhatánskými řasami) z mrkácí panenky... Mločik (zde popsán jako gekon) s uřezaným ocasem – láhev byla pro něj příliš malá. Olysalé lasičky přetahující se o molitanového hada (zřejmě pokus o zobrazení proslulé scény z přírodovědných seriálů „promyka mungo v boji s kobrou“). Hromada velrybích kostí, které asi nikdo nedokázal poskládat dohromady, a proto je tam prostě jen tak pohodil. Popisky zvířat jsou vystříženy z lesklého vánočního papíru a k dovršení všeho jsou na vitrínách nalepeny kreslené





TRADIČNÍ INDIÁNSKÝ TRH V CHICHICASTENANGU JE PESTROU KOLÁŽÍ BAREV, VŮNÍ I ZVUKŮ.



naivní obrázky zvířátek vystřižené z dětských časopisů. Obludarium. Jen stěží jsme udrželi své bránice v klidu. Zato místní rodinky to braly při poučování svých ratolestí smrtelně vážně. Navštívíte-li Guatemalu, nesmíte vynechat tento výjimečný kulturní stánek. Zajistě se dobře pobavíte. A stejně tak by byl hřích nechat si ujít tradiční indiánský trh v Chichicastenangu.

---

### PESTROST NADE VŠE

---

Do Chichi jsme dorazili další den z Quetzaltenanga za necelé tři hodinky autobusem, který neustále nabíral a vyvrhoval kvanta indiánů a jejich nákladů. Je přece jen čas vánoční a domorodci se vracejí domů – rozdíl mezi přečpaností předvánočních autobusů a jejich naprostou prázdnotou po svátcích je propastný.

Konečně jsme tedy v Chichi, je čtvrtek a z okolních hor se sešli vesničané se svými výrobky a výpěšky, chtějí je prodat na tradičním trhu, který se koná každý čtvrtek a neděli. Město přetéká návštěvníky, kteří si nakupují různé nezbytnosti, případně se levně a chutně krmí v lidových jídelnách – *comedorech*, kde vám jídlo připraví přímo pod nosem. Tržiště má přibližně čtvercový půdorys, v jeho rozích jsou dva pitoreskní kostely – Iglesia de Santo Tomás a Capilla del Calvario. Na jejich schodištích se spalují obětiny (místní obyvatelé nekonvertovali ke křesťanství a drží si svou tradiční víru), posedávají tam trhovci a bohužel i turisté. Kvůli důkladnému využívání všemožných petard schodiště vypadá, jako by se po něm projel tank. Kolorit dokreslují kromě přepestředého zboží i neuvěřitelně znetvoření žebráci – mnohdy je s podivem, jak je možné, že vůbec ještě žijí. Krásné barvy prodávaných textilií jsou však bohužel moderním syntetickým výrobkem – ty tradiční, přírodní, jsou nenápadné a spíše mdlé. Byznys je byz-

nys, turisté mají rádi pestrost, a tak musela zase jednou tradiční technologie ustoupit moderním požadavkům.

Nejen osmitisícové městečko, ale i jeho okolí je potěchou pro oko. Už jen samotný příjezd do města po krkolomných serpentinách hlubokého horského údolí je nezapomenutelný. Zážitkem je také pozorovat jednu z mnoha úzkých dlážděných uliček, která je z jakýchsi nepochopitelných důvodů hlavním dopravním tahem skrz město. Když se v ní setkají dva autobusy a rozměrný truck, tak je skutečně na co se dívat.

---

### HUDEBNÍ ZÁŽITKY OD PACIFIKU

---

Chichicastenango leží v nadmořské výšce přes dva tisíce metrů. Naše další cesta směřovala o dva tisíce metrů níže do rezervace Monterrico. Míříme na jih, stavíme v městečku Escuintla, naháněči na autobusovém nádraží vykřikují s kulometnou rychlostí názvy destinací „Guate, Guate, Guate!!!!“ a „Chichi, Chichi, Chichi, Chichi!!!!“ Vegetace kolem cesty se mění. Postupně ji tvoří borovicové lesy s epifytickými tilandsiemi, pak kakaovníkové plantáže a nakonec rozsáhlé porosty rozkvetlé třtiny. Na jižní straně krásného jezera Lago de Atitlán se lákavě tyčí kužely sopek Tolimán (3143 m) a Atitlán (3535 m), ale my pokračujeme dál do Puerto de San José a nakonec vystupujeme ve vesnici Iztapa na břehu Tichého oceánu.

Ospalý a ošuntělý vzhled vesnice nijak nenapovídá, že Iztapa byla vůbec prvním pacifickým přístavem v Guatemale – první ji použil nikdo menší než Pedro de Alvarado, který v roce 1523 přišel dobýt Guatemalu pro španělského krále. V roce 1853 ovšem vznikl přístav v Puerto de San José, a sláva Iztapy tak jednou provždy skončila.

Jsmo unavení po dlouhé cestě, a tak jdeme na pivo do nejbližší, mimořádně obskurně vyhlížející hospody. Vedle

neuvěřitelně archaického juke-boxu (je divné, že už dávno nez kameněl) se potácí vetřechý stařík a snaží se uvést toto zařízení do chodu. K našemu úžasu se mu to podařilo a místnost zaplavily falešné tóny cukernatého hitu, který tady mohl letět tak těsně po první světové válce. Juke-box má své nejlepší roky evidentně dávno za sebou. Zní to, jako by jednotlivé nástroje byly nahrány na samostatné pásky, z nichž každá mění rychlost svého převíjení nezávisle na ostatních. Výsledkem je neuvěřitelně falešná produkce, která nás dohnala k záchvatům hysterického smíchu. Ostatní osazenstvo podniku se pochichtává taky. K našemu zděšení však naše dobrá nálada zaujala tři krajně pochybné ženštiny od vedlejšího stolu. Začínají na prstech ukazovat ceny za potenciální služby, takže rychle dopijíme pivo a mizíme do vedlejšího podniku. Na hromadě beden od piva značky Gallo tady trůní televize, takže si dopřáváme alespoň trochu kultury.

---

### DRAHÉ NEPOCHOPENÍ

---

Do cíle naší cesty, rezervace Monterrico, autobus z Iztapy nejede, a tak jednám s domorodcem, který je ochotný nás tam odvézt na loďce. Rukama nohama se domlouváme na ceně šesti quetzalů (což se nám zdá odpovídající, doprava je v Guatemale velice levná). Pro jistotu píšeme dohodnutou částku do písku, na což chlapík souhlasně pokyvuje hlavou. Sedáme ještě s jeho otcem do podlouhlé malé lodičky a můžeme vyrazit. Jedeme po kanálu Chiquimulilla, který je ze strany k oceánu lemován porosty mangrovů, na straně opačné se kužely přes tři tisíce metrů vysokých sopek monumentálně tyčí nad rozsáhlými pastvinami, po nichž se prohánějí stáda dobytka a honáci na koních. V mangrovech pozorujeme desítky nádherných pta-





POHLED Z VRCHOLU SOPKY SANTA MARIA Z VÝŠKY 3772 m n. m. SMĚREM NA SEVEROVÝCHOD. ASI 1500 METRŮ POD MRAKY JE VIDĚT ČÁST QUETZALTENANGA. SAMOTNÁ SOPKA SPÍ, ALE JEJÍ BOČNÍ KRÁTER SANTIAGUITO (2488 m n. m.) JE STÁLE ČINNÝ A V NOCI HO LZE VIDĚT JAKO ZÁŘÍCÍ TEČKU NA JIHOZÁPADNÍM SVAHU MATEŘSKÉ HORY.

čích druhů, např. volavky bělostné, modrošedé, tříbarvé a proměnlivé, čápům příbuzné nesuty lesní, obrovské rybařky obojkové a proužkované, v přilehlé mokřině se procházejí elegantní pisily karibské, ostnáci trnití a zahlédli jsme i kurlana chřástalovitého, jediného zástupce své čeledi, která je příbuzná jeřábům. Nádherné ptačí safari se odehrává v jasném ranním světle a příjemném pobřežním vánku, nečekaný zážitek nám úplně bere dech. Nakonec nám však vzalo dech bohužel ještě něco jiného.

Cesta byla podstatně delší, než jsme čekali, do kýženého cíle jsme dorazili až za hodinu a půl. Po přistání v Monterricu chci zaplatit smlouvenou sumu. Guatemalec se ale tváří nějak divně a jde zase cosi psát do písku. Snad nás nechce natáhnout? Nebude chtít třeba šedesát? Moje obavy se nesplnily. Bohužel. V písku se totiž za šestkou neobjevila nula jedna, ale dvě. Zkameněle na něj zíráme. To má být vtip? Poté co se k místu hádky dostavilo několik dalších rybářů, se ukázalo, že to jako legrace míněno nebylo, a tak jsme zaplatili. Tím

jsme se bleskurychle zbavili celé částky plánované na zbytek pobytu v Guatemale. V chmurné náladě se s Milošem vrháme do vod Tichého oceánu – s hlavou plnou myšlenek na to, jak to dál finančně zvládneme.

---

### **PENÍZE, PENÍZE...**

---

Za pár dní se po krátké návštěvě hlavního města Guatemala a sousedního Hondurasu probouzíme v městečku Santa Elena na břehu Lago de Petén





zbývá nám jen na vstup do národního parku Tikal – podle zpráv domorodců stačí zaplatit vstupné (50 quetzalů) a můžeme zůstat dle libosti.

Po hodince jízdy *colectivem* nás ale u vstupu do parku čeká nepříjemné překvapení – platí se za každý den. Takže jeden z největších snů a cílů našeho středoamerického čundru se zase rozplývá. Jediný místní člověk vládnoucí angličtinou je přímo ředitel parku. Vrací se až po páté večer – což je po odjezdu posledního *colectiva* z parku. Jestli ho nestihneme, budeme muset zaplatit vstupné na další den. Pak nám ale nezbude ani na cestu na belizské hranice...

Skoro běžíme na vykopávky. Postupně se vynořují z okolní zeleně. V Tikalu bylo dosud odkryto přes 3000 staveb, kterým vévodí čtyři mohutné pyramidy označované jako Temple I až IV. Po zdolání 44 metrů vysokého Temple II jsme nadšení. Výhled na hlavní náměstí (Grand Plaza) a protější symetricky umístěnou pyramidu (Temple I, chrám Velkého jaguára) je úchvatný. Na vrcholu nejvzdálenější – čtvrté – pyramidy je nám jasné, že tady musíme zůstat

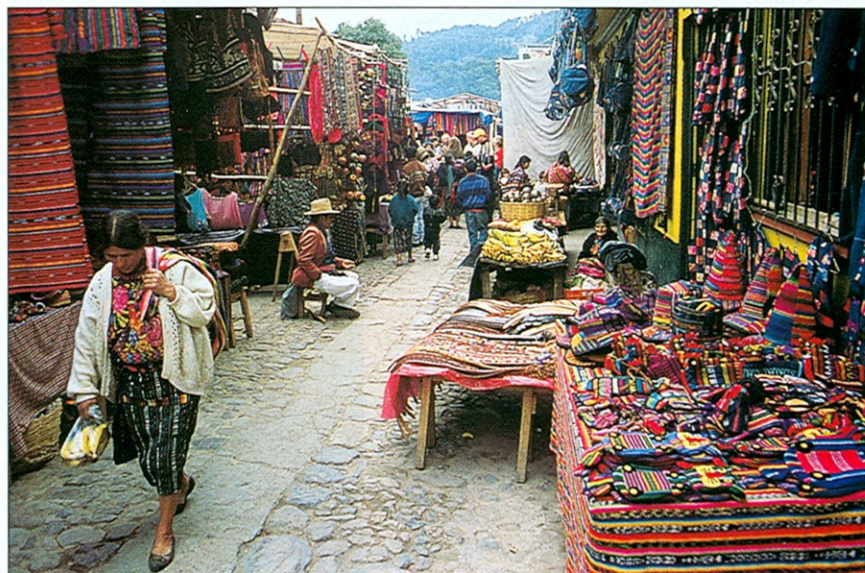
za každou cenu. Z vršku údajně nejvyšší předkolumbovské (a jistě i dlouho pokolumbovské) stavby se rozhlížíme na nekonečné lesy táhnoucí se až za horizont.

Slunce se pomalu kloní k obzoru, a tak jdeme za ředitelem. Poslední dopravní spojení do Floresu už je pryč, takže je nám jasné, že domluvit levné ubytování prostě musíme. Naši nejistotu ze setkání s nejvyšším představitelem národního parku okamžitě zahnal jeho sympatické vystupování. K našemu neskryvanému nadšení nám slibuje dva dny zdarma v krásném prostorném bungalovu v sousedství svého vlastního. „Měl jsem v životě taky řadu problémů a potřeboval jsem cizí pomoc. Takže jste mými hosty – dva dny v parku máte jako dárek k Vánocům.“

### LOV JEDOVATÝCH HADŮ

Po ubytování v nejluxusnějším pokoji za celou naši cestu vyrazíme za tmy s baterkou do lesa na sběr všemožného hmyzu, pavouků, štírů a bičovic s bi-

Itzá – jako tradičně v místnosti obskurního hotýlku, již zcela vyplňují dvě postele. Kromě holých zdí je pokoj vybaven miniaturním okýnkem, které spolehlivě zabraňuje proniknout slunečním paprskům právě se vynořujícího oranžového kotouče. V ranní mlze se matně rýsují linie ostrovní části dvojměsta – Floresu. Na okolních stromech posedává několik ukřižovaných vlhoveců, docela blízko se z mlhy vyloupili dva amazoňané žlutolící, aby v ní zase hned zmizeli. Za poslední peníze nakupujeme jídlo na dalších pět dní,



**POTOMKY PŮVODNÍCH OBYVATEL NAJDETE PRAKTICKY VŠUDE – 45 % GUATEMALSKÉHO OBYVATELSTVA JE INDIÁNSKÉHO PŮVODU, ZBYTEK TVOŘÍ BĚLOŠI A ČERNOŠI.**





**NÁMĚSTÍ V CHICHICASTENANGU VÉVODÍ IGLESIA DE SANTO TOMÁS. KOSTEL POCHÁZÍ Z DOBY KOLEM ROKU 1540 A JE MÍSTEM TRADIČNÍCH MAYSÝCH RITUÁLŮ, KTERÉ JSOU JEN LEHCE OVLIVNĚNY KATOLICKÝM NÁBOŽENSTVÍM.**

**CHRÁM VELKÉHO JAGUÁRA V TIKALU OHRANIČUJE JEDNU STRANU HLAVNÍHO NÁMĚSTÍ A JE ZRCADLOVÝM OBRAZEM NAPROTI POSTAVENÉHO TEMPLE II. NÁRODNÍ PARK TIKAL BYL VYHLÁŠEN V ROCE 1955 A DNES ZABÍRÁ PLOCHU 576 km<sup>2</sup>. NA LISTINU SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ BYL ZAPSÁN V ROCE 1979 A OD ROKU 1990 JE SOUČÁSTÍ MAYA BIOSPHERIC RESERVE.**



zarně dlouhatánskýma nohama. K našemu překvapení jsme narazili i na dva křovináře druhu *Bothrops asper* – prudce jedovaté hady, před kterými nás ředitel varoval. Jeden prchl v nepřehledném podrostu. Druhý však díky Milošově obratnosti skončil v naší síťce na motýly. Ráno si ho vyfotíme.

Druhý den jsme si křovináře vyfotili a chceme ho vypustit zpět do lesa. Nadšený herpetolog Miloš si však neodpusťil předvést ho našemu dobrodinci. Ředitel tikalského parku na tohoto docela běžného hada reagoval kupodivu neobyčejně emocionálně, což se vysvětlilo vzápětí, když s velkou radostí děkoval bílému sáhibovi za záchranu svých malých potomků, kteří mohli na smrtelně jedovatého křovináře lehce narazit blízko bungalovů. Řešení vzniklé situace? Ředitel pochopitelně navrhuje usmrcení hada, s čímž jako zoologové nesouhlasíme. Kompromisem má tedy být vypuštění křovináře, ale někde jinde. Yellow bar (jak se mu také říká) se ocitá na korbě ředitelova jeepu, ještě stále v síťce. Pracovník parku, který nás doprovází, si sedá na korbu v uctivé vzdálenosti od našeho nebezpečného úlovku. Po asi deseti(!) kilometrech jízdy ho Miloš pod bedlivým dohledem pana ředitele vypouští na okraji pralesa. Ředitel sleduje, jestli se had opravdu plazí směrem od bungalovů. Had nasadil správný kurz, takže kolt pana ředitele nepřišel ke slovu. Zatím.

Další cesta kupodivu nemíří zpět k našemu dočasnému domovu, ale naopak ke vstupu do parku. Ředitel mizí ve strážní budce a vzápětí se vrací s láhví místního výtečného třtinového rumu a nalévá nám do hrnků dvě mamutí dávky. Strážci vytahují ukryté láhve piva a oslavují záchranu potomstva jejich představeného bílými cizinci. Láhev s rumem je za chvíli prázdná. Její funkce tím ovšem nekončí. Umístěna na hromadě cihel se stává terčem střelby koltu pana ředitele, který se ovšem není s to strefit – což je vysvětlitelné nejen přibývající šerem. Zprovodit ji ze svě-





JIŽNÍ ČÁST GUATEMALY JE POSETÁ MNOŽSTVÍM SOPEK. V JEJICH VRCHOLOVÝCH PARTIÍCH SE OCITÁME V TICHÉM, KLIDNÉM A TAJUPLNÉM SVĚTĚ HORSKÝCH MLŽNÝCH LESŮ.



ta se nepodařilo ani Milošovi. Zásobník je za chvíli prázdný. Patovou situaci po krátkém zaváhání vyřešil ředitel jedinou ránou z brokovnice, kterou si donesl ze strážního domku. Radost strážců nezná mezí, srdečně se loučíme a vracíme se v družné náladě do parku. Takže tohle je ta Latinská Amerika...

## LA JUNGLA

Tikal je mezi světovými národními parky proslulý a je to tak plným právem. Spojení neporušeného primárního deštného pralesa s dokonale zachovalými a zrestaurovanými mayskými památkami nemá obdoby.

Osídlení této severní nížinné části Guatemaly (El Petén) začalo už v 8. století př. n. l. První dochované stavby se datují do 3. století př. n. l. a největšího rozkvětu pak Tikal dosáhl ve druhé polovině prvního tisíciletí (především v letech 700 až 800 n. l.), kdy zde údajně žilo asi 100 000 obyvatel. Po celé řadě válek s okolními městskými státy však nakonec kolem roku 900 došlo k definitivnímu zhroutilí mayské civilizace. Celé obrovské město přikryla džungle. Až v roce 1848 vyslala guatemalská vláda speciální expedici, která zdokumentovala tehdejší stav ruin. Pyramidy tehdy vypadaly jen jako nápadné kopečky v jinak docela ploché krajině El Peténu. Během archeologických výzkumů bylo na ploše 16 km<sup>2</sup> odkryto přes 4000 budov, nepočítaje přes 200 stél a oltářů, několik stovek hrobů a více než 100 000 dalších artefaktů. Aby návštěvník viděl všechny zajímavé památky, musel by ujít přes 10 km. Dnes je podstatná část staveb odkryta a zrestaurována a po anglických trávnicích mezi pyramidami a dalšími stavbami se procházejí hloučky turistů z celého světa. To ovšem zdaleka nebrání v možnosti pozorovat neuvěřitelně bohatou místní faunu a flóru, které jsou dalším trumfem tohoto národního parku.

Po udržovaných trávnicích se kromě turistů procházejí i krocani paví. Tento krásně pestře zbarvený krocán je endemitem Yucatánského poloostrova. Návštěvníka také jistě zaujmou tukani žlutoprsí a arasariové, kteří sice patří mezi běžné druhy i jinde než jen v Tikalu, ale svým bizarním vzhledem (k obrovskému zobáku je jako malý doplněk připojeno tělíčko) pobaví snad každého, kdo se s nimi setká. Dalším nepřehlédnutelným druhem je liška sorra zvaná též zorro gris. Tento druh se kromě masité kořisti (králíci a drobní hlodavci) živí i ovocem. Vzhledem ke své zvláštní potravní specializaci je liška sorra mezi psovitými šelmami unikátní svou schopností šplhat po stromech. V jejich korunách se akrobaticky prohánějí chápani a z dálky se ozývá ryk vřešťanů.

Z okolního pralesa se občas vynoří zvědaví nosálové. Jeden z nich se na scéně objevil, zrovna když jsme se kochali

# I cesta může být cíl.



Landslide



Tsunami



Quake AF

Ať už se vydáte na expedici do Tibetu nebo jen na vyjížďku do parku, můžete se spolehnout na kola Rock Machine, která vám zaručí, že se vždy k vašemu cíli dostanete. Pokud očekáváte od svého kola prověřenou kvalitu, originální design a skvělé jízdní vlastnosti, měla by vaše cesta začít na [www.rockmachine.cz](http://www.rockmachine.cz) či u nejbližšího prodejce Rock Machine.



**Sporting Style a. s.**

U Tereziánské křižovatky 211

41201 Litoměřice

tel.: 0416 739156, fax: 0416 739157

e-mail: [info@rockmachine.cz](mailto:info@rockmachine.cz)

[www.rockmachine.cz](http://www.rockmachine.cz)

infolinka zdarma: 0 800 109090







**CHRÁM Č. IV JE SE SVÝMI 64 m NEJVYŠŠÍ PŘEDKOLUMBOVSKOU STAVBOU NA ZÁPADNÍ POLOKOULI. BYL DOSTAVĚN V ROCE 741. Z JEHO VRCHOLU SE NASKÝTÁ MONUMENTÁLNÍ VÝHLED NA PETĚNSKOU NÍŽINU. SOUVISLÝ KOBEREC LESA TÁHNOUCÍHO SE DO NEDOHLEDNA AŽ ZA OBZOR NARUŠUJÍ JEN VRCHOLKY NÁDHERNÝCH TIKALSÝCH CHRÁMŮ.**

pohledem z chrámu IV, oné nejvyšší stavby v Americe před Kolumbem. Nosál ucítil v Milošově kapse naši snídani – sušenky. Zvíře zřejmě taky nesnídalo, soudě alespoň podle zavilosti, se kterou se pustilo do zuřivého páraní kapsy od kalhot, kde se náš potravinový poklad ukrýval. Po krátkém souboji se dal nosál na ústup... a hbitě odtáhl do hlubin lesa fotografickou kabelu nedaleko sedících turistů.

Kromě více než padesáti druhů savců bylo na území parku zaznamenáno 333 druhů ptáků, včetně takových vzácností, jako jsou ara arakanga, čáp jabiru či kondor královský. Z plazů lze zastihnout endemického krokodýla, čtyři druhy křovinářů a několik desítek dalších druhů plazů a obojživelníků. Kromě toho se parkem prohánějí tři druhy mravenečků, pekariové, tapíři, kunovitá šelma hyrare, puma, ocelot, jaguarundi, a samozřejmě nechybějí jaguáři.

### **ŠTĚDRÝ DEN, BOŽÍ HOD A LOV UPÍRŮ**

Prší. A to vydatně. I když se kvůli tomu celý den touláme v nejbližším okolí návštěvnického centra, tak máme přírodovědných zážitků požehnaně. Každodenní přírůstek desítky zbrusu

nových druhů ptáků se už stal standardem a vůbec nás nepřekvapuje. V jezírku sousedícím s návštěvnickým centrem se skrývá asi dvoumetrový krokodýl, po hladině se mihnul bazilišek, na plovoucí vegetaci pobíhá rodinka ostnáků trnitých – vzorný tatínek a několik ochmýřených mláďat na nohou s absurdně dlouhými prsty. Pozorujeme páření ropuch obrovských, které dosahují délky až 25 cm. Podařilo se nám odchytit i skoro dvoumetrovou užovku *Spilotes pullatus*. Pozoruhodné divadlo nám pak poskytl i vlhovec obrovský. Tento příslušník početné čeledi vlhovcovitých dosahuje délky kolem 50 cm a jeho majestátní vzhled je doplněn dlouhým, u hlavy velmi robustním a na konci velice špičatým zobákem. Zaujal nás večerní tok tohoto nápadného ptáka. Při něm samec sedí na větvi, ozývá se hlasitým jódlujícím a bublavým zpěvem a zároveň se otáčí kolem podélné osy větve tak, že nakonec visí se široce roztaženými křídly hlavou dolů. Celé představení se opakuje stále dokola, ale nás neomrzelo ani po několika dnech.

Vzhledem k omezenosti našich prostředků hrají roli štědrovečerního kapra sardinky doplněné místní sladkou večkou. Za pečlivě odpočítané peníze si kupujeme čtyři piva a „bujará“ pitka pokračuje pozřením několika sušenek a plechovky jablečného džusu, kterou

nám věnoval náš souseď. Šťastné a veselé!

Ráno jdeme na krásnou vyhlídku nedaleko bývalé přistávací plochy. Pohled z vratké plošiny v koruně stromu je nádherný: zamlžená „la jungla“ a z ní se vynořující vrcholky mayských pyramid. Je zde požehnaně krásných ptačích druhů a nezapomenutelných pohledů na prales. Náš bungalov se postupně plní řadou živočichů, a tak není divu, že ho pan ředitel označil za ZOO.

Už se šepí, co tedy s načatým večerem? Je Boží hod, a tak jdeme na lov upírů (*Desmodus rotundus*). Přes den jsme jich pár našli v různých škvírách mayských staveb – bohužel mimo náš dosah. Večer jsme se proto vybavili sítkou na motýly. Já svítím baterkou a po několika rychlých mávnutích se v Milošově síti zmítá malý tvoreček, který tak znepríjemňuje život místním teplokrevným živočichům. Děláme pamětní foto, pouštíme malého krvežiznivce na svobodu a vracíme se do bungalovu.

Ráno se po pěti dnech v Tikalu loučíme s ředitelem a teď už i našim dobrým kamarádem. Opouštíme toto krásné místo jen váhavě a doufáme, že ještě někdy uvidíme vystupovat tikalské pyramidy z ranní mlhy nad pralesem.

